

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Támogatás

A Kedves olvasó ismét nyomtatott Kárpáti Lapokat tart a kezében. Az internetes változat ugyan a világháló nyitottságával a szélrózsza minden irányába továbbítja életünk tükrét, azonban a technikai eszközzel, szolgáltatási szerződéssel nem rendelkező tagtársaink részére elérhetetlen. A képernyőre készült változat képi minősége is gyenge, hiszen a gyors letöltés érdekében a fotók felbontását le kell csökkenteni. A nyomtatott változatnak ilyen korlátai nincsenek. Van más. Meghatározó a pénzhiány, hiszen a nyomdát ki kell fizetni és arra, az egyesületi kasszából nem jutott az utóbbi időben.

Szponzori támogatást kaptunk a **Print Sisters Kft.** vezetője, **Kauba Tímea** részéről. Cége nyomtatási kellékanyagok, tonerek, tinta-patronok forgalmazásával foglalkozik, tehát nem nyomda. Ennek ellenére, gépei segítségével sokszorosítani tudja a megszerkesztett oldalakat. Ezt kapja meg az egyesületünk, majd hajtogatás, összeállítás után kialakul a kézbe vehető Kárpáti Lapok.

Kérem, fogadják olyan örömmel, amilyen szerkesztéssel, nyomtatással készül!

Nagy Péter

Kísért a múlt

A Retyezát Erdély legismertebb és különleges természeti szépségű hegysége, 1935 óta nemzeti park. **Barcza Imre** 1932 időtjárt arra és nagyszerű írását, **A Retyezát csúcsain** címmel olvashatják a téma iránt érdeklődők. Különösen a KEE tagjainak ajánlva, hiszen ők júliusban készülnek a Déli-Kárpátokba. (15.old.)

Tiszta mint a forrás

A Bükk hegységben közel 200 kiépített ill. foglalt forrás van. Útjainkon számos természetes úton előtörő vízzel, csurgóval, időszakos forrással találkozhatunk. Mindezek ellenére, napjaink turistái a mostanság divatos édes vagy savanykás ízű bolti levek valamelyikét issza. Talán emiatt, talán más az oka, túráink során rengeteg – a térképen is jelzett –, tönkrement forrással találkozhatunk. Pedig milyen jó és fel-emelő érzés egy szépen kiépített és karbantartott forrás látványa! A szomjas embernek pedig életmentés. **Nagy János**, a Kárpát Egyesület, Eger tagjaként és támogatásával egy szét-túrt forrást tett rendbe... (4. old.)

A Sándor-forrás felújítója Nagy János

Közgyűlési túra

A Magyarországi Kárpát Egyesület adminisztratív kötelezettségének eleget téve, tagjait tavaszi közgyűlésre hívta. Idézet elnökünk, dr. Jeszenszky Géza úrtól:

„Elég hosszú tanakodás előzte meg a közgyűlés időpontjának és helyszínének kiválasztását. Az én javaslatom volt Dobogókő, ellenjavaslat nem érkezett. Mióta elnökké választott a tagság, az volt

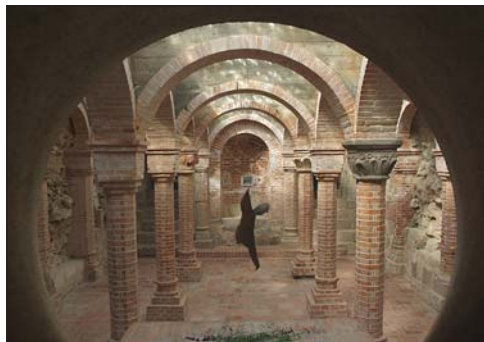

Utunk csúcspontja a Prédikálószték

elődökről, sem saját újjáalapításunkról, hogy egy komoly túrát teszünk hazánk turistatörténeti szempontból is egyik legemlékezetesebb helyszínére. Útbacjtvé az egészen különleges panorámát kínáló Prédikálósztéket és a Rám-szakadék most rendbe hozott létráit. Nem tudom, milyen »kulturált helyszínt« szeretne Róbert barátunk, a régi sportszövetségi épületet pl. semmiképpen nem nevezném annak. Persze kibérelhetnénk a Gellért teaszalonját, nem is volna több gondunk a bankszámlánkkal. Máskülönben van szebb terem egy valódi természetbarát sportember számára, mint az Isten szabad ege alatt egy erdős liget? Pihenőnek ott megtárgyalhatjuk ezeket a jelentéseket és minden más aktuális témát. Erre másfél óra is sok lenne. Sajnos azonban tisztújításra is sort kell kerítenünk. Miért?

a meggyőződés, s ezt nyíltan hirdettem, hogy egy szép tavaszi hétvégei napot vétek egy zárt teremben üléssel tölteni, csak hogy adminisztratív előírásoknak (pl. közhasznúsági jelentés elfogadása) eleget tegyünk. Az előírásoknak meg kell felelnünk, amíg egy bejegyzett és támogatásokra pályázó egyesület vagyunk, de szeretném látni azt a turistát, aki az ülésezést a kirándulásnál, túránál jobban kedveli. Gittegylet van elég, az keresse ott az érvényesülést.

Szerintem annál méltóbban nem emlékezhetünk sem az

A prépostság maradványainak megtekintése

Aki ott volt Salgótarjánban, emlékeznie kell, hogy Nagy Péter és az új vezetés kifejezetten csak fél évi próbaidőre vállalta a vezetést. Legnagyobb sajnálatomra kiderült, hogy két hónapig sem tartott az elengedhetetlen összhang, s ennek az lett a vége, hogy Nagy Péter kijelentette, nem vállalja tovább a vezetést. (Azt nem tudom, hogy énmiattam, vagy az elnökség többi tagja miatt jutott erre az elhatározásra, s hogy egy teljesen más összetételű vezetéssel vállalná-e, illetve lenne-e jelentkező a feladatra.) Tehát kényszerhelyzetben vagyunk. Semmi akadály a jelölőbizottság állításának. Pontosan négy hetünk van a keresésre. Nincs annyi tagunk, hogy ez alatt nem lehetne végigkérdezni a tagságot. Nemcsak arról, hogy kit szeretne az elnökségben látni, hanem hogy ki vállalja az azzal járó munkát. Akinek nem tetszik a június 10-i program és a közgyűlés helyszíne, azt sajnálattal nélkülözni fogjuk.”

Ilyen előzmények ellenére, a harcedzett túratársak szépen gyülekeztek az Árpád hídnál lévő buszállomáson. Elnökünk hirtelen bejelentett távolmaradása miatt, a túravezetést Vámos László vállalta magára. A tervezett útvonalunk, a hegyen utólért eső miatt változott a következőre: *Dömös – prépostság romjai – Szentfa-kápolna (piros jelzés) – Vadálló-kövek – Prédikálószék (639m) – Akasztó-hegy – Király-kút – Dobogókő (piros háromszög jelzés)*. Megtettünk kb. 13 km távolságot és 770 m volt a szintkülönbség. A kellemes séta után megpihentünk a Báró Eötvös Lóránd Menedékházban, majd a „közgyűlni” átmentünk a síházba. Az egy másik történet. *(a szerk.)*

Bizonyára az időjárás nem volt benne az imában, mert a túránk során Prédikálószéket elhagyva eleredt az eső

Tényi György társunk a fotós kedvéért mászott fel a sziklára. Emiatt nem bántódott, hiszen a csúcson megpihelve kárpótolta Őt a dunai táj csodálatos látványa

Nagy János az építő

Az ivóvíz szintelen, szagtalán, átlátszó, jóízű folyadék. A földi életünk alapja a víz, melynek hiányában az ember három napot sem élne túl. Létünkhöz meghatározott mennyiségű és minőségű édesvíz kell, nem is akármilyen, tiszta. Az emberi fogyasztásra alkalmas ivóvíz tisztaságát szabványok rögzítik, közkútjainkat rendszeresen ellenőrzik. Az emberi pazarló, környezetszennyező életmód következménye, az egyre nehezebben és drágábban előállítható lakossági ivóvíz. A Fővárosi Vízművek honlapján azt olvasom: „Társaságunk nemzetközi összehasonlításban is kiváló minőségű vizet szolgáltat Budapest és számos környező település lakosainak. ... az egész ország területére kiterjedő vizsgálatok szerint a fővárosi ivóvíz minősége a legjobb az országban.” Ámbár egy csőtörést követően, jobb ha nem látjuk, mi folyik ki a csapból és ez csak a szabványos ivóvíz fizikai megjelenése... Mindezek ellenére, azon kevesek közé tartozom a munkahelyemen, akik megisszák a csapvizet. Természete-

Annak ellenére, hogy János hírverés nélkül, „csendben” dolgozott, az éppen elkészült forrásra hamar rátaláltak a szomjazók. A jószándékú emberek jelzéssel látták el a forráshoz vezető útvonalat

sen ha tehetem, magam is forrásvizet iszom. Nem a boltit, hanem saját „csapolásút” előnyben részesítve. Éppen emiatt örülök annak, ha kirándulásaim útján szépen rendbentartott vízvételi helyet látok. Sokuk mellett még pihenőhely is van. Szűkebb egyesületem a KEE, minden évben források túrát szervez, elsősorban a látványossággal felérő, időszakos forrásokat célba véve. A bükki Fekete-len-, az unalomig fényképezett Vöröskő-, Imókö-források már-már zarándokútnak számítanak. Mi van a kevésbé látogatottal? Sajnálatos, egyre több rossz állapotú, elhanyagolt vízvételi hellyel találkozhatunk kirándulásaink alkalmával. Éppen ennek okán érdemel különös figyelmet és megbecsülést az, aki meglévő forrásokat rendbehoz, karbantart.

A Sándor-forrás ajtajának belső oldalára felvitt felirat: „DB 1924-2005.” Dallos Béla, elhunyt túratárs, barát emlékére

Nagy János neve turista körökben ismerősen hangzik, hiszen ötleteivel, munkájával jelentős segítséget adott a Kárpát Egyesület, Eger tagságának, a turista társadalomnak. János az, aki

Magyarországon érvényes vízminőségi előírások:

- MSZ 450/1-1989 Ivóvíz minősítés fizikai és kémiai vizsgálat alapján,
 - MSZ 450/2-1991 Ivóvíz minősítés mikroszkópikus biológiai vizsgálat alapján,
- MSZ 450/3-1991 Ivóvíz minősítés mikrobiológiai vizsgálat alapján.

számára a turizmus több, mint „lábmunka”. Legutóbbi jócselekedete a bükki Sándor-forrás átépítése, felújítása volt. Senki nem kérte rá, mégis megcsinálta. Nehéz volt a dolga. A vadkerítéssel védett, csalitos területre hátizsákban hordta a szükséges építőanyagokat, szerszámokat. A vízfolyásig visszabontott és megtisztított részre betonból víztárolót, fölé pedig kövekből felépítményt készített. Az egészet tisztító ajtóval látta el. A forrásvízhez kívülről, egy kivezetőcsöves csurgón át lehet hozzájutni.

A forrás a Bükk hegységben, a névadó Sándor-hegy (870m) alatt, Felsőtárkány-Zöld-rét (Z-) útvonalhoz közel van, a Sándor-hegy-nyerge felől lehet megközelíteni.

Nagy Péter, KEE

A Víz Világnapja 2007 felső tagozatos és középiskolás teszt sor részlet: Melyik állítás igaz?

- A kóla a benne levő koffein miatt nagyon alkalmas a folyadékpótlásra.
- A cukros üdítőitalok jó szomjoltók, és a napi 2,5 liter folyadékpótlásra alkalmasak.
- Az ásványvíz a legjobb ivóvíz, mert a benne oldott ásványi sókra szüksége van az egészséges szervezetnek.
- A jó ivóvíz színtelen, szagtalan, átlátszó, nem tartalmaz egészségre káros anyagokat, ásványi anyag tartalma alacsony.

Biatorbágy

Csapatunk 23 fővel, Buksi kutyával és egy babakocsival – a változatosság kedvéért –, most a Déli pályaudvaron gyülekezett. Áprilisi bolondos hangulat és igazi nyári idő ígérkezett, így hamar a piros csodavonatra pattantunk, de mire megreggeliztünk, és kényelmesen elhelyezkedtünk volna, már össze is kellett pakolnunk, mert megérkeztünk Biatorbágyra. Miután sikeresen kijutottunk a kissé furcsán tervezett állomásról, megindultunk a falun keresztül a viadukt felé.

Mivel utunk egy igazi minden uniós szabványnak megfelelő játszótér mellett haladt el, így már meg is lertük az első állomáshelyünket a hinták és mászóak között. Bár csak 14 gyermekünk volt, a maradék 9 felnőtt is hamar gyermekké változott, és mindent kipróbált, ami elbírt a súlyát. Szerencsére a játszótér és a helyi lakosság idegei elég strapabíró anyagból készültek.

Innen rövid sétával elértük a viaduktot. A lerobbantott pályahídra számítottunk, ehelyett gyönyörűen felújított, tájba illő, zöldre festett hidat találtunk, amelyen kerékpárút haladt át. Még azt sem tudtuk kitalálni, hogy melyik szakasz lehetett 1931-ben lerobbantva. Lefotóztuk a jelenlegi állapotot, természetesen a csapattal megtűzdelve, megtekintettük az emléktáblát, sikeresen átvergődtünk a több irányból a híd alatt összefutó és autókkal zsúfolt főutakon, és már meg is lertük a piros jelzést, amelyen folytatódott a túránk.

Jó sok hétvégi ház épült errefelé, így még kilométereken keresztül aszfaltutat koptattunk. Közben láttunk egy laposra taposott siklót (rossz helyen kelt át az úton), egy kis tónál megriasztottunk egy horgászt, fogtunk egy gyönyörű pillangót, és madárnak néztünk egy bozóra akadt kreppapír-darabot, de miután az egész csapat percekig néma csendben várta, hogy elrepüljön, rájöttünk, hogy minket néztek madárnak. Továbbhaladva egy forrást fedeztünk fel, ahol megpihentünk és megebédeltünk, harcias fiaink pedig bürokcstatát vívtak egymással.

A legjobb játszótér, az újjáépült viadukt és a legmeredekebb hegyoldal községe

Hamarosan egy jókora elkerített magánterület állta utunkat, és a jelzés is kénytelen volt kikerülni. Megkezdődött a terepgyakorlat, Tivadar a babakocsiban pedig komoly hullámvasutas élményben részesült a dombokon föl-le haladás közben. Rövid egyenes szakasz után igazi hegymászás következett, ezért a babakocsit háti hordozóra kellett váltani. Melinda Tivadart cipelte a hordozóban, az erősebb fiúk-férfiak pedig a kocsit húzták-vonták-tolták fölfelé. Miután kiszusztuk magunkat a 391 m magas Kőorron, rövid séta után pazar kilátásban volt részünk. A Négyes-, majd a Hármas-sziklákról csodálhattuk a falut a völgyhíddal, a távolabbi tavat és a környező hegyeket. Időnként nem ártott a lábunk alá nézni sem, mert a félrelépésnek zuhanás lehetett a vége, így néhány felnőtt többet látott a sziklákon összevissza mászkáló gyerekekből, mint a tájból. Miután mindenki saját lábán hagyta el a sziklás terepet, újabb megpróbáltatás következett: erről a jó magas hegyről le is kellett mászni egy igen meredek, kijárt poros-csuszós úton.

A lejtő aljára érkezőket egy majdnem függőleges út látványa fogadta a szomszédos hegyre fölfelé menet. A később lejutókat megpróbálták meggyőzni, hogy a keresztbe futó vízszintes földúton kellene továbbmenni, de többen hamar rájöttek, hogy nem arra vezet a jelzés. Mivel a térképen az előző lejtőt, és az emelkedőt is csak egy egyenes vonal jelezte, így arról pontosan tájékozódni nem tudtunk, a völgy aljából pedig nem láttunk ki a környékre, ezért túravezetőnk ragaszkodott a fölfestett jelzésen haladáshoz. Végül is a nagyon meredek rész nem volt olyan hosszú, hogy több túrát megjárt harcedzett csapatunk ne boldogult volna vele.

Ezt a többiek is így gondolhatták, mert nagy zúgolódás nem támadt, hanem egyszerűen nekiindultunk a hegynek. Amíg lehetett, két lábon, ahol már nem lehetett, ott négykézláb, bokrokba kapaszkodva, vagy ahogy éppen jött. Fiaink valószínűleg a repülés tudományát is bevetették, mert percek alatt fönt voltak. Attila kezét fogott a vadrózsával, de annak elég szúrós természete volt, így közelebről már nem ismerkedett vele, hanem inkább a nehezebben haladókat segítette föl.

A nagyobb fiúk lecsúsztak a babakocsiban lévő zsákokért, és csomagostul másztak vissza a hegytetőre, Melinda a háti babakocsiban cipelte föl Tivadart, Csürge pedig az üres kocsit hozta

föl magával. Andreának ment nehezen a mászás, neki is többen segítettek de ő is hamar följutott. Végül mire észbe kaptunk, már mind fölérkeztünk, és Balázs már arra kezdett lelkesen biztatni, hogy kicsit odább folytatódik az emelkedő, menjünk arra!

Társaságunk a meredek emelkedő megmászásával és az egymás iránt mutatott szolidaritással átesett az avatási próbán, és tagjai ezután büszkén viselhetik a Kárpát Egyesület Ifjúsága nevet.

Rövid jelzskerésés után – a térkép jelzése nem egyezett a terepen fölfestettel – úgy döntötünk, hogy a „vízszintes” sétautat választjuk. Jó döntés volt, így jutottunk el a Szily-kápolnához. A teljesen nyitott épületben csak egy strázsamester sírkövét láttuk, akit nem Szilynek hívtak, így a kápolna neve homályban maradt előttünk. Viszont gyomrunk korgása jelezte az uzsonnaidőt, ezért letelepedtünk a szépen kialakított padoknál-asztaloknál, és nekiláttunk enni. Fiaink közben felfedezték a lefelé menő utat, és megismerkedtek egy korhadtt kerítőléccel, amely a mélységbe zuhanást hivatott volna megakadályozni. De mivel kisebb érintésre maga a léccel zuhant le, így a többitől távol tartottuk magunkat. Eközben Tivadar virgoncan eljátszott a kavicsokkal, Buksi kutyát megszabadítottuk a kullancsoktól, és néhányan lepihentek a domboldalon amolyan piknik-hangulatban. Miután ettünk-ittünk-jól mulattunk, elindultunk lefelé. Szerencsére itt már föltájták a szerpentinutat, így könnyen lejutottunk a falu határába.

Sajnos újra aszfaltút következett, nyaralóházakkal, néha autókkal megspékelve, így óvatosan kellett haladnunk. A házak között egyszerűen csak útjelzőkkel teletűzdelt fára lettünk figyelmesek. A következőket olvastuk le róla: Hawaii 12.355 km, Kyoto 9691 km, Lappföld 1493 km, Csaba Jász 23,1 m. Természetesen minden irányt nyíl mutatott. Mivel a jelölt utak egyikére sem és Jász Csaba úrhoz sem szándékoztunk menni, Biatorbágy iránya pedig nem volt kijelölve, ezért a jó irányban reménykedve folytattuk az aszfalttáposást. Reményünk bizonyossággá vált, mikor ismét feltűnt a viadukt. Újból átverekedtük magunkat az autókkal teletűzdelt főúton, aztán betértünk a közeli cukrászdába, hogy édes szájjal hagyjuk magunk mögött a hegyeket.

Miután alaposan kivettük részünket a helyi szolgáltatások támogatásából, és kevés időnk maradt ahhoz, hogy a biatorbágyi tavat is meglátogassuk, a maradék időt a többség kívánságára a játszótéren töltöttük el. Akik már unták a hintázást, azok fölfedezték a közeli patakmedret piócástul, de szerencsére mindenki száraz és piócamentes állapotban tért vissza köreinkbe. Néhányan rövid sétára indultak a környéken, de új felfedezni valóval nem gazdagodtak, ezért hamar visszajöttek.

Vonatunk már nagyon közelgett Biatorbágy felé, ezért mi is útra keltünk az állomáshoz. Mostmár rutinosan megtaláltuk a peronra vezető utat, de az érvényes menetrendet, ahonnan megtudtuk volna, melyik vágányra jön a vonat, jól elrejtették. Így egy helybélitől tudakoltuk meg az adatokat, és ahhoz a vágányhoz mentünk, amelyiket javasolta. Szerencsére a vonat is így gondolta az érkezést. Bár most régi szerelvény érkezett, és alig tudtunk leülni, annyian voltak rajta, azért jó hangulatban érkezünk a Délibe.

Már meglegedetten utaztunk volna haza, mikor a Deák téren az ellenőrök két helyen is megakasztották a csoportunk egyes tagjait. Bár mindenki lyukasztott jegyet, az egyiket hosszasan vizsgálták, egy másikat pedig nem fogadtak el. Mivel sokan, és már fáradtan vártuk a keckekeedés végét, ezért inkább fizettünk, pedig túravezetőnknek eredetileg szándékban állt volna próbalyukasztást és eljárást kérni. De attól tartott, hogy ennek nem lenne nagy eredménye (sajnos volt már rossz lyukasztóval hasonló tapasztalata), így 2500 Ft-tal rövidebben jöttünk el onnan. Szerencsére a vonatjegyeknél érvényesíteni tudtunk egy kedvezményt, amire előre nem számítottunk, így a maradék pénzből kifizettük a büntetést, és megnyugodva tértünk haza. A következő túrán igyekszünk elkerülni a Deák teret.

Részvevők: Buksi kutya, Birtalan Klára, Birtalan Bella, Búr Márk, Csürge, Dankaháziné Csima Melinda, Dankaházi Levente, Dankaházi Tivadar és a babakocsi, Fehér Attila, Földesi Katalin, Gáspár László, Hegedűsné Irénke, Hegedűs Krisztián, Kertes József, Kertesné Hamara Andrea, Kertes Balázs, Kiss Csaba, Kutsera Imre, Kutseráné Edit, Kutsera Kristóf, Leipniker Mónika, Majer Zsuzsanna, Szűcs Cintia, Szűcs Dániel.

Majer Zsuzsanna, MKE

Mátra húsvétra!

Miután minden túratárs minden Mátrába vezető úton dugult, nagypéntek estére sikerült elérnünk Fallóskutat és szállást + Buksi számára kutyaolát foglalnunk. A tiszta mátrai levegő és a madárdal megnyugtatta az utazásban elnyűtt idegeket, három Ági, Erzsike és Anci pedig a gyomrok megnyugtatójáról is gondoskodott. Nem maradtunk éhesen és szomjasan sem – erről pedig a fiúk gondoskodtak – így jókedvűen készültünk a túrára, aztán aludni tértünk. (Zolinak igen „korán” sikerült elaludnia, hajnali fél ötkor.)

Nagyszombat reggelén, miután mindenki útrakész állapotba hozta magát, és Zoli véletlenül kidöntött finom borát is feltakarítottuk az üvegszilánkokkal együtt, 15 fő + 1 kutya két autóba gyömöszölődve nekiindult Mátrakeresztesnek. Itt elővettük a lábunkat, átgázoltunk a Kövecses-patakon, és máris a Nyugati Mátrának szaladtunk neki. Fölmásztunk egy hegyoldalra, hogy mindjárt le is másszunk róla a Vidróczki-barlanghoz. Berci és Buksi kutya megpróbálkozott a beköltözéssel, de az igen kemény körülmények miatt inkább a közeli vízesés felé tereltük őket. Ezután szeméztünk a Szemes-kővel, kisebb sziklamászási gyakorlatokat tartva közben. Mivel sem a szikláknak, sem túratársainknak nem esett baja, így folytattuk utunkat. Kisebb megszakításokkal és egy tűzrakóhelyen eltöltött uzsonnaszünettel tarkítva Muzslai magasságokba (805 m) emelkedtünk. Márti előadásában több fénygéppel „előadott” csúcspotó és megpihenés után hosszas ereszkedés következett.

Muzslai csúcspotó (805 m)

Utunkon régóta a madár se járt, így egy muflonmama nyugodtan rejtette el kicsinyét egy sziklahasadéknál. Mikor távolról szemléltük, a mama hangos bégetéssel és föl-aláfutkosással megpróbálta magára vonni a figyelmünket. Miután ez sikerült, csapatunk a Sóbánya-patak mentén medrében folytatta útját. Bokatorés és vízesedés nélkül sikerült lecsorognunk a Zám-patakig, ami egy korábbi fejevesztett muflonmenekülés emlékét őrizte. Az elvesztett muflonfej kapitális maradványait Robi halászta ki a patakmederből, majd mind a 6-7 kilós és kb. félméteres terjedelmében hősiesen cipelte magával a további emelkedőkön. Kitartó gyaloglás után a Nagy-parlaghoz értünk, ahol melegen tűző nap, egy elszaladni készülő kút, és egy „dagonya magna” fogadott bennünket a réten. Nem messze elhagyott erdészház állt, csapatunk pedig napozáshoz feküdt, és szájátva bámulta a kék égen igen magasban repkedő siklóernyősöket. Egyikük alighanem több kilométeres magassági rekordokat döntögetve tekintett le ránk és a pazar kilátásra.

Innen egyre meredekebben emelkedtünk, apró jelzskereséssel és egy hatalmas fadóntó géppel színesített úton érkezünk föl a Hidegkút-hegyi turistaházhoz. Forrásvízzel hűsítettük magunkat, majd rövidesen kétfelé vált a csapat, mert Zsuzsa és Zoli a feltámadási misére készült Mátrakeresztesre. Persze nem haladtak tovább a turistaház üzemeltetőjével, Tiborral és családjával való megismerkedés nélkül, aminek az eredménye egy adag brassói aprópecsenye, egy helyi specialitású banánturmix, finom bor, és mindenféle információ begyűjtése mellett egy jó órányi beszélgetés lett. Míg a többiek a 685 méteres Péterke-hegyet és a 814 méteres Tóhegyest ostromolták, Zoliék az ideiglenesen rájuk hagyományozott muflonfejjel Mátrakeresztes felé vették az

irányt. Itt fölfedezték az ófalut, egy falubéli jóvoltából a muflonfej értékét (kb. 180 ezer Ft) és a „konditermet”, ahol Lacival, Ancival és Bercivel futottak össze. Ők az otthagytott autótért jöttek le a Kaszab-réttől. (Buksi kutya a csapattal való továbbhaladás mellett döntött). Több hordozót megért muflonfejünk innen autóval utazott a szálláshelyünkre, Zsuzsa és Zoli pedig muflontalanítva mehetett misére.

Ezalatt a még úton lévőknak ádáz kutyatámadást kellett visszavernie és Buksit megvédenie, de az akció sikerrel járt, így az út hátralévő része nyugodtan telt Fallóskútig. Néhányan megtekintették a falu határában lévő kegyhelyet és forrást, bár annak túl „népiesen eklektikus” stílusa miatti csalódásukat nem rejtették véka alá. (Fallóskúton 1947-ben jelent meg Szűz Mária a hasznosi Klári néniének, és csodatévő forrást fakasztott.)

Este 9 óra tájban egy kedves pásztói képviselő a misejáróinkat is hazafuvarozta. Így teljes létszámban élveztük egymást, az esti evés-ivást, majd aludni tértünk.

Húsvét vasárnapján kissé átalakult csapatunk összetétele, mivel Berci gyomorrontást kapott, így sem ő, sem Anci nem jött velünk kirándulni. Emiatt Buksi kutya is otthon maradt gazdát őrizni. Viszont felbukkant Vásári Lajos túrátársunk és a nemzetközi vagy inkább a nemzetrészi kapcsolatok ápolása címén magával hozta Szörényt is Brassóból. Az új vendégek tiszteletére – és a meghirdetett túraprogram szerint – megelőztük Lajosházát. (nem annak a Lajosnak a házát...)

Neki is indultunk, elől Péntek Attilával és Zsuzsával, akik úgy megiramodtak a bagolyirtási úton, hogy a csapat többi része kénytelen volt leállítani őket. Zsuzsából hamar kifogyott a szusz, így gyorsan visszakérült a megszokott sorvégére. A szája általában gyorsabban járt, mint a lába, aminek Szörény vette nagy hasznát, mivel semmit sem ismert a környékből Zsuzsával ellentétben. Bagolyirtáson megtekintettük a falu legrégebbi lakóházát, szépen fölújítva, vadllessel, műbagollyal a fán. A Nagy Átal-követ már a megszokott rendben mászta át a csapat. Innen megkezdődött a nagy ereszkedés. Rövid uzsonnaszünet után a jelzés más útra tért, mint a csapat, de éppen annak kezdtünk örövendeni, hogy ennek ellenére jó irányba jöttünk, mikor újonnan dózerolt erdőgazdasági útba futottunk bele, ami eléggé kedvünket szegte. Az „új világ” frappáns üzenetével is találkozottunk egy hatalmas dózergép és egy bugyirózászín McDonald's lufi képeben, amit Gyula túrátársunk fuvarozott további utunkon a hátizsákjába tűzve. Innen már csak a Papszálláslápa „mesebeli” tölgyesén és a Szén-patak hídján kellett átkelnünk, és meg is érkeztünk Lajosházára.

Lajos zárva tartotta a házát-pincéjét, így csak hátizsákos ebédelés következett, zsebből előrántott itókéval leöblítve. Míg kipihentük fáradalmainkat, a tegnapi hidegkúti család egyes tagjai jelentek meg köreinkben. Mint kiderült, éppen erre kirándultak és szalonnát sütni jöttek. Tőlük tudtuk meg, hogy a jelenleg nem üzemelő lajosházi kisvasutat meghosszabbítják, és a régi útvonalán fölmegegy majd a Szalajka- vagy a Blokkházig. (MÁV-leépítők, figyeltem! A mátrai emberek szeretik a vasutat! Meg sokan mások is!)

Mivel a vasút a jövő zenéje, gyalogosan indultunk neki a Nagy-völgynek, a régi vasút nyomvonalán. Láttunk is régi talpfákat, fölborított kocsimaradványt, a Karos-híd és sok kisebb híd romjait, és töltéseket a patak mentén. Robira vadásztak a csontok, a kőbányánál egy kutyakoponya akadt a kezébe. A Szalajka-háznál tartottunk hosszas fotózással egybekötött pihenőt, mivel a ház fekvése és állapota többünk szívét megdobogtatta. Meneteles utunk volt a Blokkházig és a mellett található Bagi Jóska keresztjéig. A régi vasútnak itt volt vége, így a laza emelkedésnek is. Innen vissza kellett mászni a 800 méter magas Mátraszentimréig, így nekieredtünk a Csecserés-bérc-

Az értékes muflonfej

nek. Előbb-utóbb mindenki fölért, aztán a faluban erősen oszlásnak indult a csapat. Néhányan a modern templomba is betekintettek, mások a cukrászdában, megint mások a „Hóvirág” italtoltban (falukocsmája) és a mellette újonnan nyílt étteremben öblítették le az út porát. Természetesen több túratárs több helyszínt is megjárt. Az összevissza mászkálásnak egy túrabot látta kárát, amit Zoli letámasztott az étterem kapujában, aztán annak lába kélt onnan. A csapat egy része a régi bánya meddőjére ment köveket keresni, más része elindult haza. Zoli és Zsuzsa továbbra is Szörényt tájékoztatta a helyi nevezetességekről (mangalicatelep, emlékmű, helyi történetek), Fallóskúton még a kegyhelyet is megnézték, így utoljára érték a szálláshelyre. Elbúcsúztunk Szörénytől és Lajostól, mivel ők hazautaztak, mi pedig belekezdünk a szokásos estéli mulatozásba, majd fáradtan ágyba dőlünk.

Húsvét hétfőjén minden leányasszony már korán vizesedett a fiúk kölnijeinek köszönhetően. Mivel szódássfífon és vödör egyik kocsiába sem fért bele, a pásztói túzoltóság fecskendője és a forrás pedig túl messze volt ahhoz, hogy valaki elgyalogoljon odáig, így az ürgeöntés-szerű locsolkodást megúsztuk. A kedves (nedves) figyelmességet csokival viszonzottuk, aztán elbúcsúztunk a hazainduló Robiékától és a muflonfejőtől.

A fiúk édes szájízzel, a lányok pedig „krasznoj Moszkva” stílusban indultak Ágasvárat hódítani. Nem is hervadozott senki, Berci is meggyógyult, csak Gyuri túratársunk térdei sínylettek kissé a Mátra andezitjét. Először a Csörgő-szurdokba ereszkedtünk le, majd a Vándor-forrás és az andezitbarlang érintésével emelkedtünk föl az ágasvári turistaházig.

Míg itt megpihentünk és tűzóraiztunk, túravezetőnk, Laci nyomkeresésbe fogott. A megtalált nyomokat még a török hagyta itt, a turistaháztól északra kb. 5 percnyi járásra. Jó nehéz török lehetett az illető, mert mindkét lába nyoma legalább 10 centire belesüllyedt a sziklába.

A török lábnyoma

Török ellen a vár a legjobb ellenszer, ami valaha a Szamárkővön leledzett, így nekiindultunk az ágasvári csúcsnak. Jó száz méteres meredek mászás után pazar kilátásban volt részünk, többszöri kitekintéssel beláttuk a Cserhától a Bükkig az egész Nógrádi-medencét. Márti ismét előadta több gépes csúcsfotó c. magánszámát, ami azt is megmutatta, hogy sok jó ember kis helyen is elfér, mert a csúcsot igen szűkre szabták és jó meredek lejtővel vették körül. Innen leereszkedtünk a Szamárkőre, ahol az Árpád-korban a vár állott. Most kőhalom. A Newton hite sziklán (a meredély szélén álló szikla felirata: „Newton hitétől mentsen meg az Isten!”) kitekintettünk a Bükk felé, majd egy ölelkező gyíkpárt hagytunk érvényesülni, így folytattuk utunkat Mátrászentistván felé.

A faluban ismét kettévált a csapat, ugyanis Zsuzsa „hazaérkezett” (találkozott a testvére családjával és meglátogatta az édesanyja sírját), Zoli pedig csatlakozott hozzá. Ezután még megpróbálták megkeresni a tegnapi elvesztett túrabotot is, de sajnos nem jártak sikerrel, csak lassan.

A többiek ezalatt visszaértek Fallóskútra és nekiláttak az összecsomagolásnak és a ház kitakarításának. Egy órányi késéssel Zsuzsáék is megérkeztek, majd rövidesen autókba szálltunk és elhagytuk a húsvéti napsütésben úszó Mátrát.

Táv: 1. nap: 24,5 km, szint, 1200 m. 2. nap: 23,7 km, szint, 800 m. 3. nap: 14,7 km, szint, 800 m.

Résztvevők: Vámos László túravezető, Horváth Márta, Reszegey Ágnes, Bencze Erika dr., Csordás Ágnes, Mérai Róbert, Dankaházi Bertalan, Pócsa Anna, Gót Ágnes, Tényi György, Magyar Zoltán, Majer Zsuzsanna (történetíró), Péntek Attila, Straub Gyula, Tóth Erzsébet, Vásári Lajos, Szörény Brassóból és Buksi kutya.

Esztergom babakocsis ostromlói és íjász védői

***Kivirít az
eszter-gomba,
Szaporodtunk,
mint a gomba!
Így mentünk el
Esztergomba.***

A tavaszi tél után megjött a télies tavasz, így márciusi túránk kőfalak közé záratt. Mivel várhódításban már profik vagyunk, ezért Esztergomot céloztuk meg. Termé-

Az ostromló sereg

zetesen egy királyi várhoz méltó számú hódítóra van szükség, így 25 főnyi legénység gyűlt össze, felnőttek – gyerekek 12:13 arányban, és 4 irányban. De végül mindenki befutott a Nyugati pályaudvari gyülekezőre. Megdöntöttük a „legifjabb túrázó” kategória rekordját is: Dankaházi Tivadar 16 hónapos túratársunk és babakocsija komoly harci erőt (és súlyt) képviselt.

Egy ilyen elszánt csapattól a vasutasok is megijedhetnek, mert az esztergomi piros csodavonat helyett egy forgalomból kivonásra ítélt szerelvényt állítottak menetrendbe. A legtöbb gondot az iszonyú meleg, a nyithatatlan ablak és a csukhatatlan ajtó jelentette, ami miatt késtünk is vagy negyed órát. Fiaink nyuglódtek és rendetlenkedtek, a többi utas meg valahogy elviselt bennünket. (ha már levegő nem volt, legalább cirkusz meg késés legyen.)

Nagy rohammal az utolsó pillanatban tódultunk föl a városi buszra, aztán utánunk tódult még egy csapat, meg a többi felszálló, így heringes doboz stílusban utaztunk a Duna Múzeumig.

A múzeumban bőséges látni- és játszaniivalóval láttak el bennünket. A belépőkártyák lepecsételését mindjárt egy vízimalom-modell végezte el. A tárlók előtt fülhallgatóból kaptunk tájékoztatást és régi vízügyi miniszteri és vízszabályozási idézeteket. Úgy tűnt, régen arra is figyeltek, hogy a hallgatóságot ne terheljék túl (mellesleg a mondottaknak tartalma is volt). Pihenésképpen „vizes” verseket és zenéket is lehetett hallgatni. (Tisza, Vízi zene, stb.)

Ezután következett a csúcspont: a bemutató medence, ahol minden vizes csalafintaságot megtapasztalhattunk az örvénytől a zsilipelésen át az ókori vízemelő szerkezet működéséig. Mellékesen jól lehetett az eszközökkel pancsolni, és mindent ki lehetett próbálni. Lecsillapodás után rövid vízvilági séta, és egy „árvízi” helikoptermodell következett, amelyben úgy ültünk, mintha valóban a víz fölé emelkednénk. A következő teremben hatalmas műholdas térképen csoszoghattunk posztó-papucsban, nagyítóval keresve az ország nevezetes helyeit. Várt ránk még egy lakás- és utcarézlet, ahol egy fából készült mosógép mellett a víz- és szennyvízvezeték nyomvonala vált láthatóvá, végül egy moziteremben kisfilmeket vetítettek. Mindenhol volt egy-két makett, sok-sok kép, és számítógépes terminál is, ahol kedvére kutakodhatott, aki éppen kíváncsi volt, vagy a sorára várt valahol. A gyülekezőhely természetesen a medence-terem lett, de szerencsére szárazon megéztünk. A múzeum dolgozói is. Nagyon kedvesek voltak, és szokva vannak a gyerekszoportokhoz.

Rövid hátizsákos ebéd után a Szent Tamás-hegy török erődítményére kaptattunk fel. Ennek csak a falai és lépcsői voltak épek, de az utóbbiak elég meredek. Várhódító fiainkat ez nem zavarta, többször úgy kellett visszafogni őket, de egyes felnőttek a babakocsi cipelésében edződtek, csak azért, hogy a kálváriatemplomtól ugyanezt a cipekedést lefelé is megtehessék. Az utat nem hiába hívják Golgotának (sár, ingatag kőlépcső, csúszós fű). A hegy tetejéről pazar kilátás nyílt, csak sajnos az eső párával vonta be a környéket. Ennyi edzés után már igazán megcélozhattuk a Szent-István várat, közepén a Bazilikával.

Mindjárt a domboldalon egy egész nyilazó ármádiába futottunk bele! Mint kiderült, íjász bajnokság zajlott éppen. Mivel pajzsot elfelejtettünk hozni, így a szervezők bölcs tanácsára kikerültük őket. Ijjal felszerelt várvédőkre nem számítottunk, ellentétben azzal a hatalmas bronz harcossal, aki a külső várkapuban állt talpig páncélban. Ezután „beharangoztuk” magunkat a feljárt mentén talpfákra állított régi repedt harangokon, és már bent is voltunk. Több dologból is észrevettük, hogy királyi várban járunk: a falak álltak, tetejük is volt, és sok díszes ajtó nyílt az udvarból. Ebből mindjárt az a gond adódott, hogy a csapat egy része másik ajtón ment be, mint a többiek, és a két helyiségben kölcsönösen vártunk egymásra. (ha már vár, majd várjon!) Nagyobb felünk uzonnázott a recepciónál, kisebb felünk kávézott a túlvégi büfében, majd a két hadtestet egy túravezetői telefonnal egyesítettük.

Ekkora létszámban már oly komoly haderőt képviseltünk, hogy ingyen beengedtek bennünket. A tárlók tele voltak elrozsdált fegyverekkel és faragottkő-maradványokkal, így megállapíthattuk, hogy a várdomb hadak járta terület több ezer éve. Kész csoda, hogy Magyarország legrégebben maradt lakószobája 450 évig bírta, és jelenleg is itt látható. Később felderítő csapat indult a kőtárba, majd a panoptikumban drágán megfizettünk azért, hogy néhány koronás fejlet lássunk (és a magunké maradjon a nyakunkon.)

Ezután üvegpadló alatt tekinthettük meg az elmúlt 2000 év falmaradványait, a tériszonyosok riadalmára. Akkora súlyt azért nem képviseltünk, hogy a falakra veszélyesek lettünk volna, így továbbhaladtunk a hatalmas lovagterembe. Itt egy bőszerű teremőr megakadályozta a csapatot abban, hogy a teljesen modern lépcsőn fotózzunk. Erre a célra az erkélyt ajánlotta, amit viszont nem sikerült felfedeznünk, ugyanis betévedtünk a „kincstárba”. Mint kiderült, az Árpád-korban itt pénzverde is működött, és sok-sok értékesebbnél értékesebb érme lapult a tárlókban. Persze itt már nem rozsdás karddal „örizték” a kincset, hanem komoly kuruc kori karabélyok (Rumcájdizájn) „meredtek ránk” a szomszédos tárlókból. Így inkább távoztunk.

Várlátogatásunk végén a csapat másik fele is bejutott a büfébe, fiaink pedig ennyiféle fegyver hatására nagy harci zajjal és pusztá kézzel elfoglalták a váruddvaron álló egyetlen ágyút.

Következő állomásunk a várhegy közepén magasodó Bazilika volt. Itt már csak rövid csendes körsétát tettünk, megcsodáltuk az öt évszázados Bakócz kápolnát, a csodálatos orgonát, és a 100 méter magas kupolát. Ezután az altemplomba vonultunk, ahol a katófalkok mellett az ország legvastagabb fala is élénk tárult mind a 17 méteres terjedelmében. Komoly okkal méretezték ekkorára, ugyanis ő tartja a kupolát.

Szeles, de napsütéses időben léptünk ki a falak közül. Csapatunk könnyű portyára indult a közeli ajándékboltba, majd a nyugati és északi várfal felé vettük az irányt. A sarokbástyán Szent István megkoronázásának szobra magasodott fölénk, a festői Dunakanyar és a város pedig a lábunk alatt hevert. Mikor beteltünk a látvánnyal, akciót indítottunk a Vízivárosba vezető macskalépcső felderítésére, sikerrel. Fiaink ismét könnyen lezúdulnak, a babakocsi viszont erős ellenállást tanúsított a meredek lépcsőkön. De a festői Duna-sétányon megbékélt.

Fiaink közvetlen kapcsolatba akartak kerülni a Kis-Dunával, és ezt az ostromot igen nehezen lehetett lefűjni. Mivel a nap egyetlen áldozata túravezetőnk hangja volt, így több felnőtt erőteljes segítségére volt szüksége, hogy lehetőleg szárazon mindenki visszatérjen a sétányra. Utolsó állomásunk a Szent Anna kerektemplom volt, ahol megtapasztalhattuk, hogy nem csak a bazilika, hanem eme templom kilincse is magas, és mivel ostromlétrát sem hoztunk magunkkal, nem is jutottunk be.

Mire az állomásra értünk, a vasutasok is úgy döntöttek, hogy nem vagyunk mi oly veszélyes ostromló sereg, így a piros csodavonattal mehettünk haza. Meg is érkeztünk időben!

Ostromló seregvent: Birtalan Bella, Búr Márk, Dankaháziné Csima Melinda, Dankaházi Bertalan, Dankaházi Levente, Dankaházi Tivadar, Földiné Margit, Földi Adrienn, Hegedűsné Irénke, Hegedűs Krisztián, Kecskés Tamás, Kertes József, Kertesné Andrea, Kertes Balázs, Kutsera Imre, Kutseráné Edit, Kutsera Kristóf, Magyar Zoltán, Majer Zsuzsanna, Nasr Ayad Ádám, Szabó László (Laciapu), Szabóné Ildikó, Szabó Laci, Táliga Kristóf, Vámos Ágnes, Vámos...

Majer Zsuzsanna, MKE

Zsámbék, premontrei prépostság

A premontrei rend egyik legjelentősebb hazai emléket, a késő románkori építészet remekét a korszak politikai életében fontos szerepet játszott francia eredetű Ainard fiai alapították a XIII. sz. első felében. A XVIII. században egy földrengés következtében megrongálódott templom romjaiban is a hazai középkori templomépítészeti és Budapest közvetlen környékének egyik leglátványosabb emléke.

A XIII. sz. első felében alapították és Keresztelő Szent János nevére szentelték fel. A premontrei rend egyik legjelentősebb hazai emléket Ainard fiai alapították. A francia eredetű család fontos szerepet játszott a korszak politikai életében. Ez is magyarázza, hogy a nagyobb prépostságok közé tartozott. Voltak időszakok, amikor 20 szerzetes is élt falai között. A monasztikus rendek késő-középkori hanyatlása itt is jelentkezett, 1475-77 között Mátyás király a pálosoknak adományozta, s a török foglalásig ebben a formában működött. Buda és környékének török elfoglalása nyomán 1543-ban megszűnt benne a szerzetesi élet. Az elhagyatott templom viszonylag épségben vészelte át a török kor időszakát, de a XVIII. században végleg rommá vált egy földrengés következtében. A megmaradt épület a

későrománkori építészet remeke, amely 1220 körül épült. A háromhajós, három apszisos, nyugati homlokzatán kéttornyú prépostsági bazilika jórészt megőrizte XIII. századi részleteit, néhány elemében viszont az 1475 körüli későgótikus átalakítás nyomait mutatja. A XIX. század második felében a hazai műemlékvédelem már felismerte a rom építészeti és művészeti jelentőségét és ezért elkészült az első műemléki állagmegóvás. Ezt több hasonló is követte a XX. században. Az elmúlt évtizedekben pedig nagyszabású ásatás tárta fel a korábbi templomépület maradványait, a hozzá tartozó temetkezéseket, és a sokkal romosabb állapotban lévő kolostorépület részleteit. Ennek eredményeként ma kiállítás mutatja be a hazai premontrei építészet kiemelkedő emlékének történetét és régészeti kutatását a kolostor egykori pinchelyiségében. A település feletti magaslaton álló templomrom, pedig a hazai középkori templomépítészeti egyik leglátványosabb emléke.

Orbán Imre, MKE

A Retyezát csúcsain

*Barcza Imre írása, Turisták Lapja, XLIV. évfolyam 10. szám, 1932. október, 257. oldal
A Turista Szövetség irodalmi pályázatán díjat nyert leírás*

Nincs szebb, mint nyugodalmas estéken boldogan emlékezni a multra s kiegyensúlyozott lélekkel megtalálni multunk szép emlékei között az örök tavasz varázsát. A hegymászó életében pedig sok olyan momentum akad, amely mint a préselt virágok illata, elkísér a késő öregkor csöndes álmódosásáig. Másnak talán semmitmondó szürke kis útirajz, nekünk egy feledhetlen élmény visszajáró kísértete...

Amikor a befagyott Balatonon a rianásokat tanulmányozta néhai Lóczy Lajos professzor, mi B. E. T. E. tagok, a régi egyetemi gárda forrószívű természetrajongói, segédkeztünk munkájánál. Egy alkalommal beszédközben odavetette a tudós professzor, hogy tervbe vette a *Retyezát*-hegység tudományos feltárását s ebben a munkában feltétlenül számít az én hegymászói tevékenységemre is. Tetszett a megtisztelő felszólítás s azonnal a legnagyobb készséggel vállalkoztam útítársul. Szerette a férfias válaszokat, megszorította a kezemet: „Viszontlátásra a Retyezáton!”

Előzetesen azonban, hogy tájékoztatlanságban ne találjon a megbízatás és hogy feladatomnak méltóképpen megfelelhessenek, helyszíni szemle céljából egymagam néztem körül a Retyezát sziklavilágában. Leutaztam a hunyadmegyei *Lupény* községbe. Derús nyári vasárnap volt. Első utam a tanítóhoz vezetett. Megtaláltam házázt s megtaláltam őt is, de nem a házban, hanem a kertben.

– A legszebb helyen lelem! – mondtam. – A virágok közt.

Elmosolyodott. Leültünk a kertben a virágok közé. Fiatal, életerős ember volt a tanító. Természetszeretete az első pár szó után kiviláglott. Nagy érdeklődéssel hallgatta tervemet. Szemeiből is kiolvastam, hogy jó helyen kopogtattam, mert benne nemcsak a hegyekért rajongó lelket, hanem vígkedélyű, kedves útítársat is találtam. Örömmel jelentette ki, hogy tervem tetszik neki s hogy velem tart.

Tudni kell, hogy – különben abban az időben – a Retyezát turistaszempontból alig ismert terület volt. A térkép megbízhatatlan s a hegyilakók útmutatásai sem mindenben kielégítőek. De a tanító hamarosan megszervezte kirándulásunkat. Megfelelő vezetőkről is gondoskodott. Elküldött a csobánok (pásztorok) családjához tartozók s a hegységet ismerő legényekért. Nemskára megérkeztek a szívós, marcona ábrázatú pásztorok, akiktől a tanító megkérdezte: Akartok a Retyezátra jönni velünk? - Igen - felelték valamennyien. A tanító kiválszott közülük két szemrevéltő legényt s együttesen beszéltük meg a tennivalókat. De előzetesen a templomba mentünk velük. Ez szemelláthatóan tetszett nekik. Amikor megszólalt a kis templom harangja, már teljesen megtelt a templom ájtatos néppel s tömjénfüsttel, de megtelt a mi lelkünk is halk imával.

Mise után a férfiak megsüvegelve köszöntöttek s egyik-másikkal el-elbeszélgettünk. Felkeresük hegyeiteket, sztináitokat – mondotuk –, hozunk egy kis vígságot, újságot a sziklavilágból. Így egyengettük útunkat a hegyek közé.

Másnap korán reggel útnak indultunk. A nép mindenütt jókívánságaival engedett tovább. Gyalogszerrel mentünk. Megtehettük volna az út egy részét szekéren, vagy lóháton is, de a hegymászonak igazi örömet s élvezetet a gyalogolás és az ezzel járó sok apró megfigyelés nyújt.

Holuba-Urikányon át, a *Zsil* mentén, a Retyezátról nagy morajjal lerohanó hegyipatak mellett vezető szekérúton haladtunk felfelé.

Kellemes verőfényben ragyogott az ég, gyönyörű szín pompában tündökölt a természet s az alsóbb régiókban a környezet olyan volt, mint egy mosolygó, derült, bizalmatkelző emberi arc. Később sziklák közé vájt szurdokon mentünk keresztül, ahol a kidőlt, vénhedt bükkfák örökös rettegésben tartják a túlságosan babonás járó-kelő népet.

Kimpulun-Nyagon vagyunk, amely tipikus hegyi falu, ahol a lakosság munkaképes tagjai tavasztól ősziig a havasokon tartózkodnak s az otthon csak az öregek és gyermekek őrzik.

Az úton játszadozó gyermekhad közeledtünkre, akárcsak egy galambcsapat, széjjelrebbent. A kapuk aljából félénken bámultak ránk. Olyanok voltak, mint a természet vadon termő virágai. A tanító nyelvükön szólott hozzájuk s megcirógatta piros arcukat. A faluból kiérve gyönyörű bükkerdőben járunk, ahol lépten-nyomon más és más a természet képe, majd virágos pompában ékeskedő gyönyörű alpesi vidékre érünk. A réten sztina. A sztinában férfiak, asszonyok, leányok foglalatoskodnak. Itt készül a juhtúró s egyéb sajtféle. Erre az a kedves szokás járja, hogy a legények az itt dolgozó leányok közül választják feleségeiket, innen viszik boldogan az oltár elé menyasszonyaikat, akikkel azután vagy az új hegyi karámba költöznek, vagy idővel az öregek helyét foglalják el.

Valami titkos sugallatra – azt hiszem a templomlátogatás eredményezte – nem remélt jóindulattal fogadtak. Térkép, iránytű ugyan segítségemre voltak, de a kiágazó utak között eligazodni, az elmosódó csapások közül a helyes ösvényt megválasztani mégis helyi ismeretet követelt. Ezek a csobánok szétszórtan élnek a rengeteg közepette és egymással sajátos kiáltozásokkal érintkeznek. Néha hetekig sem látják egymást, de ha bajba kerül valamelyikük, akkor baltákkal felfegyverkezve, a havasok minden oldaláról sietnek segítségére.

Hatalmas őserdőben jártunk, ahol többhelyütt kúszónövényekkel körülfont, villámsujtotta bükkóriások állták útunkat. Az ismeretlen vidéken nem járatos ember napokig elbolyonghat egy-egy erdőrészel zezzugaiban, amíg emberi nyomokra akad. Amint elmarad a lomberdő, új hangulat, a fenyveserdő hangulata következett. Csodálatosan magas, sudárnövésű fenyőóriások között jártunk. Végtelen csönd ölelt körül bennünket. Hallgattuk a fenyőerdő mélyében a magány léleketét. Isteni fenyves ez, lépten-nyomon megannyi csodálnivalóval. Később kiértünk a szálerdőből s a törpefenyők régiójába kerültünk. Itt már több helyen talákoztunk havasi pásztorokkal a buja legelőkön. Beszédbe ereszkedünk velük s egyszerű életükről érdeklődünk. Óva intenek a továbbhaladástól, marcona medvék, havasi rossz- szellemek veszedelméről regélve hosszú meséket. De mi csak mentünk tovább. Kísérőül csodálatos napsugárözönt küldött az Isten s a kék ég, meg a csillogó verőfény barátságossá varázsolja a legelhagyottabb erdőrengeteget is.

Egy darabig a karámok pásztorai is elkísértek s úgy búcsúztak tőlünk, mintha régi ismerősök mennének kikutatni a Retyezát szellemének kincses sziklavarárt. Egy helyen gyönyörű látvány tárult élm. Fent a madarak királya, a hatalmas kőszáli sas szelte a levegőet, körülöttünk hatalmas erdős hegyhátak, feljebb sziklaszirtek komor birodalma. Nézegetem a Retyezát gerincvonulatát (a térkép megbízhatóan), egyszerre csak egy zerge-családot pillantottam meg. Hosszan figyeltem távcsövemen vidám életüket, amíg egyikük - amely valószínűleg őrt állt - észre nem vett, mire az egész család pillanatok alatt eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

A törpefenyő után a sziklavilág s a tengerszemek régiója következik. Szép sziklamászás árán érjük el a *Papusát* (1800 m), majd kevés magasságvesztéssel leereszkedünk a *Lapusnik*-patakhoz s innét ismét emelkedve megpillantjuk a tájképileg nagyon szép *Bukura*-tavat (2041 m).

A tó tükreán csodálatos színjáték. A hatalmas sziklák és azurkék ég színjátéka ez. Beszédes mély csönd lakozik itt. Ez a hely a zergék igazi tanyája, itt egészen otthonosan, szelíden legelésznek s szedegetik a gyér fűszalakat, meg a sziklák zuzmóit. A tó partján sátrat ütöttünk s hozzáláttunk vacsoránk elkészítéséhez, amely nem holmi konzervből, hanem ízletes pisztrángból állott. Azután megvetettük törpefenyőgallyakból álló fekvőhelyünket s nem sokára úgy aludtunk, mint a bunda.

Másnap reggel megfürödvé a hús vízben, üdén folytattuk utunkat a sziklákön. Itt már havasi gyopár és alpesi rózsáligetek fogadtak. Kosárszámra szedhettünk volna belőlük, hiszen kezünk ügyébe nyujtogatták a szebbnél-szebb gyopárok hamvas virágaikat, de nem nyúltunk hozzájuk, hadd éljenek s csak szemünkkel cirógattuk meg a pompás virágszőnyeget.

Lelkünkben tátrai hangulat, hisz ez a hegység úgy nagyjában a Tátrára emlékeztet. Az igaz, hogy nem gránitból, hanem kristályos kőzetből álló tömeg, de azért mászásra alkalmas. Bízva

erőnkben, megkíséreljük a falmászást. Szép volt. Hárman már a gerincen vagyunk, a negyedikre került a sor. Figyelmeztetésem ellenére az oláh legény nyers erővel, vagy mondjuk fiatalos hévvel kúszik fölfelé, egyszerre csak egyensúlyát veszítve, a levegőben himbálózott. De kötélén volt s így egy kis ijedtségen kívül egyéb baja nem történt.

A távolság egyre fogott s nemsokára a *Bukura* csúcsát (2427 m) értük el. A kép elbűvölő, a kilátás elragadó, szépsége megkapó. Alattunk festői tengerszemek. A *Fekete-tó*, a *Zsemienye*, a *Zanoga* (2041 m). Szellős időben a mászások könnyebbnek látszottak a valóságnál s így kényelmesen győztük le a *Pelágát* (2511 m), majd egészen lassú ütemben lépegetve, a *Retyezát* csúcsát (2477 m).

A csúcson áhítatos csend várakozott ránk. Felemeltük tekintetünket a magasba, derült, mosolygós ég borult fölénk. Ajkunkra tört az Isten neve s önkénytelenül mindnyájan imára hajtottuk fejünket.

Jó Atyánk! Nélküled tévelygés lett volna életutunk, nélküled elhagyatva bolyongtunk volna az élet rengetegében s e hegység vadonában is minden lépésünk küzdelem, győtrődés lett volna, de Veled napsütéses volt utunk! Elbúcsúznak a csúcstól. Fájdalmas volt a búcsú a pompás panorámától... De hiszen az életben sem teszünk egyebet, mint folyton búcsúznak emlékeinktől.

Nagy vigyázattal ereszkedtünk le a kőgörgöttegek és morénák között a Fekete-tóhoz. A geológusok szerint itt valamikor firmező volt, de most a tó tükrén költészet s napsugár játszadozott. Itt nem időztünk sokáig, hanem gerinceken, azaz a kuszurákon keresztül egy kőgörgötteges cirkuszvölgyben fekvő szép *Zanoga-tóhoz* (1973 m) ereszkedtünk le. Itt már megpihentünk, pisztrángot sütöttünk, amit az oláh legények ügyesen és izletesen készítették el.

A tó mellől már szekérúton, víg mókázás között ballagtunk lefelé. A *Leánysírköve* nevű sziklánál érdekes szirtek szegélyezik a völgyet s a patak harsogva zuhan alá. Belekerültünk ismét a fenyőerdőbe. A *Zlata* torkolatától szép kaszálókon keresztül árnyas erdőben, a *Krob* vízeséshez, majd nemsokára *Gurény* nevű telepre érünk. Itt a legények szárnyra eresztették hangjukat s szebbnél-szebb helyi nótákat énekeltek. Volt nótájukban szomorú hangulat, tünődés, panasz, az érzelmek heves váltakozása. Gurényban elmaradtak vezetőink s a *Kloptova* völgyében már csak ketten ballagtunk le Malomvízre. A lakosság itt is barátsággal köszöntött. Jóhírünk errefelé is eljutott. Így lett a gondolt hegyi túrából mindvégig egy szép, emlékezetes magashegyi sétaút.

Többször átléptük a határt, mert az út azon vezetett keresztül, találkoztunk román tisztekkel, katonákkal, magyar csendőrökkel, de útlevelet sehol sem kértek. Mindenütt barátokként fogadtak s boldogok voltak, ha valamiképpen segítségünkre lehettek...

... Más idők jöttek. Fergetes idők. Jött a világháború. Eltűnt a jó viszony az emberek között, eltűnt az én kedves, fiatal tanító barátom is. *Lóczy* Lajos professzor pedig, aki elhintette bennem azt a magasztos érzést, hogy mindig merni kell és tenni kell, mert csak ez emeli a haza értékét, már örök álmát alussza a balatonarácsi temetőben...

Barcza Imre (1881. Budapest — 1938. május 16, Balatonfüred)

A budapesti Ipari-Kereskedelmi Kamara főkönyvtárosa, könyvkereskedő, különösen jó memóriával megáldott jelentős turista- és hegymászószemélyiség, a BETE egyik alapítója és tevékeny résztvevője, az MTE tagja, turista kalauzíró.

A turistaságot az MTE Egyetemi Osztályában kezdte s a túrák rendezését irányította. Ezt a tisztségét később az önállóan osztályban, a BETE-ben is megtartotta. Az MTE első könyvtárosa volt (1904-1905). Hamarosan bejárta úgyszólván az egész országot. Járt a Magas-Tátrában, a Bihar-hegységben, az Alacsony-Tátrában.

A Tátrát 1902-től járta. 1909-1912 között az egyik legaktívabb magyar hegymászó volt, sok első megmászás résztvevője.

Az I. világháború alatt a honvéd sí- és hegymászó kiképzés civil oktatója a Magas-Tátrában. Az Alpokban is járt. Megmászta a Grosse Zinne-t, Fermeda-tornyot, Grohmannspitze-t, Fünffingerspitze-t, Gross Glockner-t, Gross Venediger-t, a Vajolet-tornyokat, a Sass Maor-t, Cimone della Pala-t, Wetterhorn-t.

1902-1935 között hegymászással foglalkozó cikkeket jelentetett meg a *Turista Közlönyben*, az *MKE Évkönyvében*, az *Egyetemi Lapokban*, a *Turisták Lapjában*, a *Turistaság és Alpinizmusban*, *Ifjúsági Testnevelésben*, *Erdélyben*. Jelentősen hozzájárult a *Magyarország Turistakalauza* sorozat megjelenéséhez mint a sorozat szerkesztője. Thirring Gusztávval együtt szerkesztője volt a Budapest Duna-balparti környéke kalauznak (1923), Vigyázó Jánossal szerkesztette Mátra részletes kalauzát (1930). Főmunkatársa volt a Bükk kalauznak (1934). Halála előtt készült el a Cserhát kalauzzal, mely azonban már nem került kiadásra.

Az MTSz Munkabizottság tagja, a Feltáró és kirándulási bizottság előadója, a helyneveink megmagyarosítása s megállapítása végett kiküldött állandó bizottság tagja (1917-től).

Sok éven keresztül gyűjtött anyagot a tátrai irodalom bibliográfiájához, 1914-ben kész volt a *Bibliographia Tatraensis* kézirat (erről a Kosmos című lengyel folyóiratban írt 1913-ban), de ennek további sorsa ismeretlen. Kiadott egy nem nagy terjedelmű, az 1884-1931 éveket áttekinthető sí-bibliográfiát (Budapest, 1933), ez a Tátrát is érinti.

Meghitt hegymászó összejöveteleken sokáig énekelték a dalt:

Jó fiú az öreg Barcza,
Mindig mosolygós az arca,
Sível jött Ő a világra,
Úgy dajkálta a mamája.

Irodalom:

Horn K. Lajos: *Barcza Imre*, (*Turisták Lapja*, 1938.)

(<http://www.iit.bme.hu/mtsz/mhk/csarnok/b/barcza.htm>)

Téli Retyezát panoráma. 1995-ben készítette Mályi József

A hegy, amelynek szíve van, a forrás, amely barlangba bújt, és a szurdok, amely körülölel (Dobogókő – Szurdokvölgy)

Dobogókő dobogó szívvel hívogatott bennünket. Húsz túratárs „vette a hívást”, és idejekorán megjelent a Batthyány téri HÉV végállomásnál. A jegyeket a vártnál könnyebben megváltottuk, az aktuális közlekedési akadály csak Békásmegyernél következett be a HÉV-pótló buszok és a megtalálásukat „segítő” összevissza mutató útirányjelző nyilak megjelenésével. De miután buszt foglaltunk, szinte repesve szálltunk Pomáz felé (főleg gyorsuláskor és kanyarokban). Ezután már csak a dobogókői buszra kellett helyet szorítani magunknak – helyel-közzel sikerült – és már föl is értünk a hegyre.

Ennyi hegymenet után természetesen tízórai szünet következett, amit harcedzett fiatalok némi bürokráciával fűszereztek, majd elődeink útjára léptünk és megtekintettük az Eötvös Loránd Menedékházat. Kései utódokként elbámultunk a szöges bakancsok, hágóvasak, hótalpak és egyéb turista-felszerelések sokaságán és súlyán, így megállapíthattuk, hogy szó szerint könnyebb dolgunk van a mai turista-felsze-

relésekkel. Beleolvastunk a kiállított dokumentációba is, beírtuk magunkat a vendégkönyvbe, harangoztunk a vészharanggal (vigyázat, jövünk!), majd csoportképre gyűltünk össze a ház tornácán, ami harmadszori nekifutásra sikerült is.

Ezután a hegy nevét adó igazi Dobogókőt szerettük volna felkeresni. A menedékház gondnokától kérdészködtünk, de ő csak annyit mondott, hogy ahány táltost ide hívtak, az mind más köre mutatott, ezért úgy döntöttünk, hogy ahhoz a ház mögötti sziklához megyünk, amely a legmagasabb pont (699 m) és „mellesleg” gyönyörű kilátás nyílik a tővéből a Dunakanyarra, a Vadálló-kövekre és a Börzsönyre is.

Miután kigyönyörködtünk magunkat, az országos kék jelzésre léptünk, és a Zsivány-sziklák felé vettük utunkat. Néha Tivadar babakocsija makacszkodott az erdei úton, egy kivágott fatörzsön számlálhattuk az évyűrket, majd a Hideglyuknál hűltünk, hogy hideg fejjel támadjunk a zsványok ellen. De a sziklákon rajtunk kívül csak néhány más turista és több béka töltötte idejét, így inkább sziklamászó „tudományunkat” vetettük be és elbókláztunk a terepen. A nagy mászkálást látva Tivadar is megunt a babakocsit, lábra kapott és főképpen a békafogásban jeleskedett volna.

A sziklák tüzetes felfedezése után egészen Pilisszentkeresztig követtük a kék jelzést, könnyed lejtésű utunkat megspékelve egy uzsonnaszünettel és némi autóabroncs-gurigatással a falu határában – ez utóbbiért tisztességes letolást kaptunk egy falubélitől, mivel az abroncs lefelé gurult a lejtőn és nem mindig sikerült a fiúknak elkapni. A falun átkelve jelzést váltottunk, és a Piros-földeken át – természetesen piros jelzésen, a nagy melegben kipirult arccal – az erdőszéli, stílusosan zöld jelzés találkozási pontját kerestük, ahonnan jelzetlen út vezetett a Trézi-forrás barlangjához. Eddig könnyű dolgunk volt, innen azonban több jelzetlen út is indult többszöri elágazással. Túravezetőnk egyetlen

egyszer, január 1-jén éjjel zuhogó esőben járt itt egy másik csapattal, és akkor szerzett tájékozódási tapasztalatait most nappal, nyári verőfényben, lombos-bozótos erdőben kellett – volna – hasznosítani. Elsőre fölfedeztük az Orosdy-kastély hátsó bejáratát, aztán több különböző sűrűségű bozóttal benőtt ösvényt és rengeteg rozsdás kerítésmaradványt, de egyik sem a forrásbarlang kerítésének bizonyult. Szerencsére a bozóttal törtetés alatt kullancsot sem találtunk, pedig tartottunk tőle. Végül egy földútal odább próbálkoztunk, és itt sikerrel is jártunk.

A forrás kívülről a vízművek szokásos kinézetével fogadja a látogatót (elrozsdált kerítés, szocreál vaskapu és tömör szürke vasajtó), de ez nem riasztott el bennünket a belépéstől. A bent hűsülő denevérek és pókok serege annál inkább. Azért mindannyian fejlámpát és erőt vettünk magunkon, és körülnéztünk. Mintha templomba léptünk volna: az „oltár” helyén a fő forrásakna, két „oldalhajóban” pedig egy-egy mellékakna látható. Mindháromban különböző mélységű tiszta víz áll, és egyiknek sincs pereme, de lámpáink fényének hála, ezt idejében észrevettük, és senki sem pottyant bele. A bent hűsülő állatseregleten kívül rengeteg elégetett mécses is találtunk, mivel a barlang több természetvallas kultikus helye is egyben. (Korábban az Orosdy-kastély vízgyűjtő forrása volt, akkor emelheték fölé a barlangot védelméül.) Mi is gyűjtöttünk néhány mécses, aztán letelepedtünk a forrás menti árnyas erdőben és meguzsonnáltunk.

Jóllakás után kísérletező kedvű gyermekeink több kisebb csapatban alaposabban megismerkedtek a denevérekkel és pókokkal, aztán a forrás külső vizaknájából sikeresen kimentettek egy erdei pockot, végül a lentebb folyó patakban búvárkodtak egy kicsit, mellékesen megtisztítva a medrét néhány méter hosszúságban.

A tartalmas időtöltés után visszasétáltunk a faluba és egy útba eső cukrászdában alaposan megnöveltük a forgalmat. A cukrászdának helyi nevezetessége is van: aki toalettre szándékozik menni, annak nem a kulcsot, hanem az ajtókilincset adják a kezébe.

Miután mindenki kellőképpen lehült a fagyitól, újból az országos kék jelzéshez csatlakoztunk, és folytattuk utunkat a Szurdokvölgy felé. Ez néhány százméternyi országúti gyaloglást jelentett, majd a faluvégen végre nem benzingőzt éreztünk az orrunkban, hanem ismét földet a lábunk alatt. Amint sétáltunk a patak mentén, néhány szomorúfűz sírdogált fölöttünk, így néha nagy „könnycseppek” záporoztak ránk. Elhaladtunk két gazos mészégető és egy törmelékfogó gát mellett, és máris a szurdokban találtuk magunkat magasra törő és egyre függőlegesebb mészkőfalak között. A sátorként ránk boruló erdő, a különböző sziklaképződmények, a köztük csörgedező patak, a faragott fahidacsákák és a hús levegő teljesen elvarázsolta a társaságot. A patakban bókászástól a sziklamászásig mindenféle mozgást kipróbáltunk, ettől néha vizesek lettünk, néha pedig kék foltosak, de ez nem igazán zavart senkit. Az út mentén tájékoztató táblák hívták fel a figyelmünket egy-egy itt lakó állatra, növényre vagy különleges sziklaképződményre.

Sajnos a völgy legkellemetlenebb tulajdonsága, hogy rövid. Mire beleéltük magunkat a hangulatba, már ki is érkeztünk szurdok öleléséből. Itt egy nagy rét és egy még nagyobb országos motoros találkozó fogadott bennünket a szokásos csinnadrattával. A völgy csöndjéhez és a patakcsobogáshoz szokott fülünknek nagyon zavaró volt a hangos zene és a zaj. Azért madártávlatból megcsodáltuk a látványt, aztán nagyon gyorsan buszhoz siettünk.

Bár sokan érkeznek a Szurdokvölgyből, és a nagy rét is állandó találkozó színhelye, a Volánbusz társaság ezt valahogy idáig nem vette észre, és irgalmatlanul messzire tette innen a buszmegállót. Nekünk hátravolt még egy „országúti” kilométerünk és két percünk addig, amíg a busznak jönnie kellett. A lehetetlen paramétereken úgy próbáltunk túljárni, hogy a vágta-tempó mellett mindenkinek kötelezővé tettük, hogy ha a háta mögött buszt lát, azonnal álljon meg és intse le. Természetesen a busz hamarabb ért utol bennünket, mint mi a megállót, de a vezető összeszedte a csapatot az út mentén. Ezután már csak Pomázon tartottunk némi büfé-kitérőt a HÉV-pótló kerékséig, majd a különböző éppén közlekedő járműveken a sokféle élménytől elpilledve szépen, csendben hazautaztunk.

Részvevők: Birtalan Bella, Birtalan Klára, Búr Márk, Dankaháziné Csima Melinda, Dankaházi Levente, Dankaházi Tivadar, Fehér Attila és Csilla, Földesi Katalin, Hegedűs Krisztián, Kecskés Tamás, Magyar Zoltán, Majer Zsuzsanna, Szabó László, Szabóné Ildikó, Szabó Laci, Szűcs Cintia, Szűcs Dániel, Vonnák Nikolett és Adrienn.

Majer Zsuzsanna, MKE

Kárpát-koszorú, Bánsági hegyvidék

„Változatos túra egy kevéssé járt vidéken, erdélyi és partiumi barátainkkal, amely egyben alternatív **Kárpát-koszorú** útvonal, a szerkezetileg és földtanilag is a **Déli-Kárpátokhoz** tartozó **Bánsági-hegyvidéken**, az **Al-Dunától a Csernai-bavasokig.**”

Ezzel a bevezetővel hirdette meg – 2007. május 11-20. időpontra – **Vámos László**, a Pestkőrnyéki Kárpát Egyesület vezetője az érdekes túraprogramot.

Az alábbi fotókat **Mocsári László** készítette, és amint e kis kiragadott tematikus részletből is jól látható, kalandban, izgalomban nem volt hiány.

Átkelés

